

Rácz Debóra: Településkutatás kulturális fókusszal egy alföldi kisvárosban

1. Hajdúböszörmény rövid története

Hajdúböszörmény egy városi rangot viselő település, amely az Észak-alföldi régióban található, azon belül is Hajdú-Bihar vármegyében, az ország negyedik legnagyobb települése, közigazgatási területek tekintetében. (ITS Konzorcium (Szerk.) 2015) A KSH adatai alapján a város lakossága a 2022-es népszékszámítás időpontjában 29628 fő volt. (KSH 2024) A település határos Hajdúhadházzal, Hajdúnánással, Balmazújvárossal, Görbeházával, illetve a 18 kilométerre található megyeszékhellyel, Debrecennel.

Hajdúböszörmény kiváló földrajzi adottságokkal rendelkezik, melynek következtében számos kulturális csoport települt meg ezen a területen. Az első ilyen ismert népcsoport, amit régészeti feltárások is bizonyítanak, az feltehetően az i.e. 6 században kialakult Alföldi Vonaldiszes Kerámia kultúra volt. (Kalicz – S. Koós 2000) A település azonban az itt letelepülő mohamedán vallásúakról lett elnevezve, (Antalóczy 1980) amellyel írásosan először 1325-ben találkozhatunk, (Porcsalmy 1963) így kapta a település a Böszörmény nevet. A „Hajdú” előtagot az ország három részre szakadását követően kapta a település. Ez a letelepülő hajdúk csoportjától származik, ugyanis a három részre szakadást követően 1541-ben elégedetlenség vette kezdetét az országban, illetve a hajdúk ellenségessé váltak a nemesek szemében a katonai rendezetlenségük és a portyázásaik okán. Ennek következtében, *„Bocskai István volt az a politikus, aki az elégedetlenek élére állva, szabadságharcában kísérletet tett a vallásszabadság, a rendi és nemzeti függetlenség megvédése mellett a hajdúkérdés megoldására is.”* (Orosz 2004:342) A harcok végén (1606, zsitvatoroki béke) a katonai sikerek nagy részét Bocskai István a hajdúknak köszönhetette. (Orosz 2004) 1605 december 12-én Korpona városában kelt adománylevél alapján a hajdúk nemesi rangot kaptak, illetve letelepülhettek a következő településekre: Kálló, Nánás, Dorog, Varjas, Hadház, Vámspércs, Sima és Vid. (Orosz 2004:345) A Kállóba telepített hajdúk nem értek össze az ott élőkkel, ezért ekkor már Báthori Gábor fejedelem telepítette át a hajdúkat Böszörménybe 1609-ben. (Orosz 2004)

2. Hajdúböszörmény jellemzése a településfejlődés tényezői mentén

„A településfejlődés különböző folyamatainak vizsgálata azt jelzi, hogy a társadalmi-gazdasági fejlődés új szakaszba lépésével új helyzet, új feltételek alakultak ki településeink fejlődésében is.” (Kőszegfalvi 1998:29)

A település fejlődését és helyzetét különféle hatótényezők befolyásolják és határozzák meg, melyek jellegüket tekintve különfélék lehetnek, azonban összetetten hatnak és érvényesülnek. A települések helyzetét, fejlődésük feltételeit vizsgálva megkülönböztethetünk természeti, társadalmi, gazdasági, műszaki-építészeti, szerkezeti és irányítási tényezőket. *„A hatótényezők szerepe, jelentősége változó; különböző történeti periódusokban más és más szerepük ismerhető fel a települések fejlődésében.”* (Kőszegfalvi – Loyd 2011:20)

2.1. Természeti tényező

Hajdúböszörmény természeti tényezőit tekintve, gazdag adottságokkal rendelkezik. A terület talajadottságai igen változatosak, egészen a Nyírség homok talajától, a Hortobágy löszös talajáig megtalálható a homokos föld és a fekete föld is. (Nyakas 2000) (Gábor 2009) A települést határolja a Nyírség irányába egy erdős rész, Józsa felé pedig jelentős felszíni emelkedés figyelhető meg. (Nyakas 2000)

Hajdúböszörmény területén felszíni vízfolyások is találhatóak, ilyen például: Vidi -ér, Vidi-éri-halastó, Brassó ér, Döglő ér, Horgas ér, Hollós ér, Zelemér-ér, Hortobágyfolyó, Kaján-Sziki Horgásztó. (Nyakas 2000) A településen található felszín alatti víz, amelyet gyógyvízzé minősítettek és számos látogatót vonz Hajdúböszörménybe. *„A felszín alatti vizek közül a talajvíz mélysége Hajdúböszörménytől délre 6 m alá mélyül, mennyisége jelentéktelen, nátriumban gazdag. Az artézi kutak száma nagy. Hajdúböszörmény rendelkezik hévízű kúttal is, melynek hőmérséklete 62°C. A hévízkút vizét 2003. decemberében gyógyvízzé minősítették.”* (Bondor – Gonda 2018:13)

Hajdúböszörmény területén számos kunhalom található vagy pedig más néven halom. Ezek mesterségesen létrehozott felszíni formák, amelyek az Alföldre jellemzőek elsősorban. Típusukat tekintve megkülönböztethetünk kurgánt, sírhalmot és telleket. A tellek lakódombokokat jelentenek, amelyek védelmi szempontokat is betöltöttek úgy, hogy a település különböző pontjai köré kialakítva őrt tudtak rajta állni. A város talán legismertebb halma, a Széchenyi halom, amely a régi nevén ismert leginkább, azaz Messzilátó halom vagy Messzelátó halom. (M. Nepper – Sőregi – Zoltai 1981) 2022-re egy pihenő helyet alakítottak ki körülötte a „Ősök parkja” - Turisztikai célú pihenőhely projekt keretében. (Hajdúböszörmény város honlapja 2024) Több másik halom is van, aminek a neve Hajdúböszörményhez köthető. Ilyen például az Ásott halom, Brassó halom (Nagytacsilló halom), Csap Péter halma, Csege halom, Gát halom, Két laponyag, Kis Bene tanyai halom, Kis Vidi halom, Köves halom, Lyukas halom, Nyíregyházi Rátát halom (Rátót halom), Pródi halom, II. sz. Pródi halom, Strázsa halom, Telek halom, Tetű halom, Törökmetéllő halom, Zeleméri földvár. (M. Nepper – Sőregi – Zoltai 1981) A másik leghíresebb vagy legismertebb halom a Széchenyi halom után a Csege halom, ahol 1858-ban feltárások következtében bronzkori leleteket találtak, amelyet a „Böszörményi kincsként” tartanak számon. Ezek a kincsek a Nemzeti Múzeum

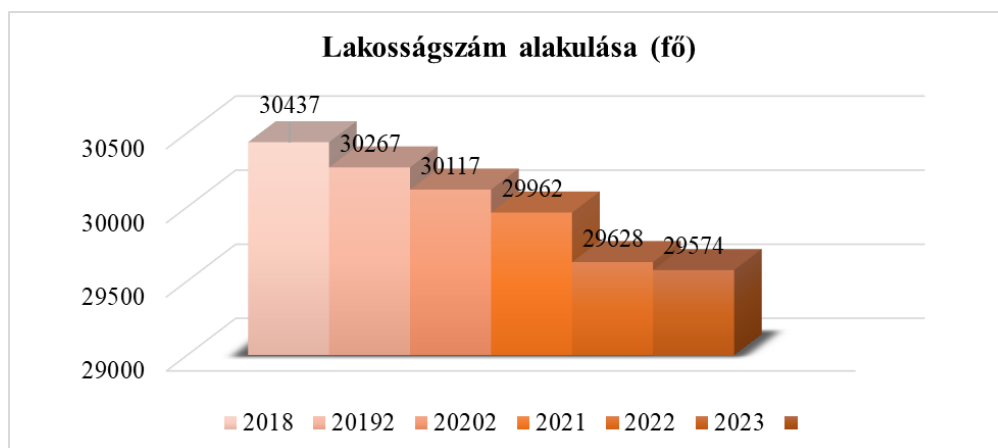
és a Debreceni Református Kollégium tulajdonában állnak. Tartalmaz bronzedényeket, -csészéket, -kardokat. (Hajdú-Bihar Vármegye értéktár honlapja 2024)

2.2. Társadalmi tényező

A népesség, a 2022-es népszámlálási adatok alapján 29628 fő (KSH 2024), (1. ábra) a terület nagysága szerint, ami 370,8 km², a népsűrűség Mező 2013-as adatai alapján: 80,2 fő/km². (Mező 2013)

A népességi változások, ami jelenti a csökkenést vagy pedig a növekedést, függ a természetes szaporodástól/fogyástól, illetve az elvándorlástól. A helyi önkormányzati adatok alapján az elvándorlók főként a diplomások körében jelennek meg, *„becslések szerint a felsőoktatási tanulmányaikat más városokban folytatók kétharmada nem tér vissza Hajdúböszörménybe.”* (Mező 2012:52)

1. ábra: A település lakosságszámának alakulása
(Forrás: KSH adatok alapján, saját készítésű ábra. (2024))

„Az elmúlt években, több hullámban érkeztek, jellemzően a város külterületi, kertes területeire Debrecenből és a szomszédos régióból alacsony iskolai végzettséggel és elhelyezkedési esélyekkel bíró betelepülők.” (Mező 2012:52)

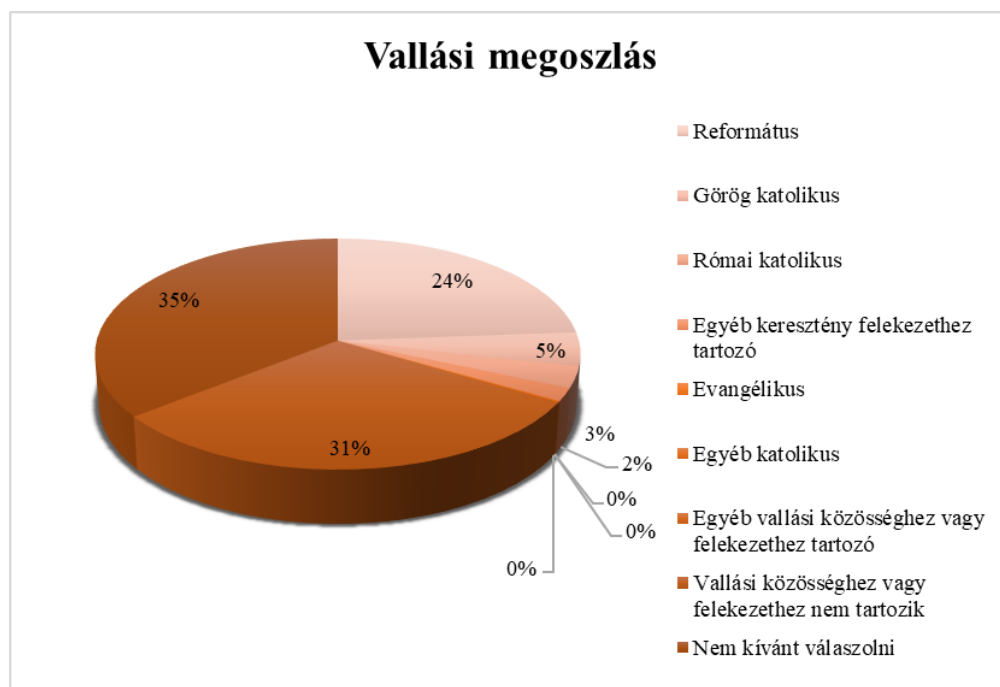
Az etnikai kisebbségi probléma amennyire jelen van Magyarországon, ugyanannyira van jelen Hajdúböszörményben is. Az itt megjelenő etnikumok: cigány (3%), német (0,2%), ukrán (0,1%), román (0,1%), egyéb, nem hazai nemzetiség (2,2%). Az itt található cigányság a város délkeleti részére tömörülve él, ahol viszonylag elkülönülve vannak a település többi részétől. A városban élő cigány felnőttek iskolai végzettsége megfelel a hazai cigány népesség mutatóinak: nagyon magas az általános iskolát be nem fejezők, az idősebb korcsoportokban pedig az egy osztályt sem végzetek aránya. Legtipikusabb az általános iskolai végzettségi szint. (Mező 2013)

Hajdúböszörményben nem lehet egységesen megállapítani, hogy milyen felekezeti a város. A KSH 2022-es adatai alapján az alábbi felekezetek vannak jelen a településen: Református: 23,8% - Görög Katolikus: 4,7% - Római Katolikus: 3,0% - Evangélikus: 0,1% Egyéb vallási közösséghez és

felekezethez tartozónak 1,8% vallotta magát, vallási közösséghez, felekezethez nem tartozónak 30,7% vallotta magát és nem kívánt válaszolni egy elég nagy réteg: 35,6%. (KSH 2024)

2. ábra: Hajdúböszörmény település vallási megoszlása 2023

(Forrás: Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján Hajdúböszörmény vallási megoszlása, saját készítésű ábra. (KSH 2024))

2.3. Gazdasági tényező

Hajdúböszörményben számos civil szervezet található, amelyek a város nagyságához és lakosságszámához képest, nagy számban vannak jelen. A bíróság.hu oldalon összesen 136 civil szervezetet tartanak nyilván, ebből 38 alapítvány, 98 pedig egyesület (Magyarország Bírósági honlapja 2024) „Pozitív társadalmi jelenség, hogy erősödött a városi lakosság identitástudata, lokálpatriotizmusa, nőtt a helyi lakosság körében a társadalmi felelősségvállalás és a civil aktivitás” mindezek mellett fontos lett a helyi hagyományok ápolása. (Bondor-Gonda 2018:14)

A civil szervezetek céljukat tekintve széles skálán mozognak a városban, a legjellemzőbbek a szabadidős, sport, oktatási, kulturális, illetve a szociális szervezetek. A legnagyobb számban azonban a sport tevékenységet támogató civil szervezetek vannak, emellett a közfeladatok ellátásában kisegítő szerepet betöltő szervezetek száma is egyre inkább nő, illetve fontos szerepet kapnak a társadalom megújításában is ezek a közösségek.

Néhány fontosabb alapítvány, amelyet érdemes kiemelni:

1. Hajdúböszörményért Alapítvány, amely céljául tűzte ki a városban élő polgárok „életét és gyarapodását szolgáló városépítési-, infrastrukturális-, gazdasági-, egészségügyi-, oktatási-, sport- és kulturális jellegű fejlesztéseket és kezdeményezéseket.” (Magyarország Bírósági

honlapja 2024.)

2. Hajdúböszörményi Kálvin Alapítvány: *„célja, hogy oktatási-nevelési, ismeretterjesztési, kulturális, civil közösségteremtő projekteket, eseményeket, programokat és ezek feltételrendszerének kialakítását célzó fejlesztéseket, beruházásokat támogasson.”* (Magyarország Bíróságai honlapja 2024.)
3. Hajdúböszörményi Mentő Alapítvány célja pedig a *„Beteg- és mentőellátás, sürgősségi ellátás színvonalának emelése, mentődolgozók képzése, munkájuk színvonalának emelése, műszerpark fejlesztése, munkafeltételek javítása.”* (Magyarország Bíróságai honlapja 2024.)

Néhány fontosabb egyesület, amit szintén érdemes kiemelni:

1. Böszörményi Ballon Club Egyesület célja: *„A hőlégballonozás megismertetése, népszerűsítése, oktatása.”* (Magyarország Bíróságai honlapja 2024.)
2. Civilek a Lakóhelyért Egyesület, amelynek célja a *„Kulturális örökség megőrzése, hagyományőrzés; hagyományos paraszti értékek gyűjtése, népszerűsítése generációk útján helyileg és regionális szinten.”* (Magyarország Bíróságai honlapja 2024.)
3. Hajdúböszörményi Bocskai Néptáncgyűttes Baráti Körének Egyesülete *„A Kárpát-medence kultúrájának megőrzése, továbbadása és népszerűsítése minél szélesebb körben. A Bocskai Néptáncgyűttes működtetése.”* a célja. (Magyarország Bíróságai honlapja 2024.)
4. Hajdúböszörményi Ifjúsági Fúvószenebarátok Baráti Kör Egyesület célja: *„A fiatalok személyiségének fejlődését előmozdítani, a zene szeretetét terjeszteni, jutalmazni a legkiválóbb zenekari tagokat.”* (Magyarország Bíróságai honlapja 2024.)
5. Hajdú-Center Egyesület több céllal is rendelkezik, többek között civil összefogással való településfejlesztés, a helyi gondok jelzése, amelyek a helyi lakosságot érintik, alapvető céljának tarja a kulturális ismeretterjesztő programok kialakítását és megvalósítását, illetve fontosnak tartják a magyar kulturális hagyományok értékeinek megőrzését és ápolását. *„Az egyesület fontosnak tartja a város és a térség lakosságának képzésében (a felnőtt-képzésben) való részvételt.”* (Magyarország Bíróságai honlapja 2024.)

„A Sillye Gábor Művelődési Központ és Közösségi Ház feladata a külterületek kulturális, művelődési életének segítése és támogatása, együttműködve a civil szervezetekkel.” (Bondor – Gonda 2018:15) Mint fentebb már említettem, összesen a településen 136 civil szervezet található, amelyek egy részével ez a fajta együttműködés sikeresnek mondható, hiszen számos rendezvényt nekik szánunk vagy ők szerveznek maguknak az intézménybe. A rendezvények többsége, amelyeket a Művelődési Központ szervez, mára már túlmutatnak a település határain is, hiszen számos látogatót vonz például a Hajdúhét, más közelebbi településekről. Az egyesületeknek bemutatkozási lehetőséget szervez az országhatárokon túlra is, ilyen például a Bocskai Néptáncgyűttes vagy az Ifjúsági Fúvószenebarátok stb. (Bondor – Gonda 2018)

2.4. Műszaki- építészeti tényező

A településen 10 nevezetesebb épületet érdemes kiemelni, amely mind kulturális érték mind pedig történelmét tekintve jelentős lehet. Ezeknek egy része még ma is használatban van egy másik részüket pedig csak a történelmi jelentősége következtében hagyta meg a település, ilyen például

a Zsinagóga és a Kálvineum. (Hajdúböszörmény város honlapja 2024)

A város kifejezetten nagy hangsúlyt fektet arra, hogy ezeket az épületeket megóvja és ápolja. A hajdúböszörményi városi önkormányzat rendeletben szabályozza a településképi védelmének célját: *„Hajdúböszörmény Város ... történeti hagyományainak, építészeti értékeinek, nevezetességeinek, valamint a város arculati értékeinek védelme érdekében a város Településképi Arculati Kézikönyvében ... meghatározott – a városkép megőrzésére és formálására vonatkozó – szempontok alapján történő helyi anyagi és eljárási szabályok megalkotásával a város történelme, identitása szempontjából meghatározó épített értékek védelme, a város építészeti örökségének, arculatának a jövő nemzedékek számára való megtartása, és minőségi formálása az általános környezetkultúra, építészeti kultúra szemléletformáló elemeire figyelemmel.”* (41/2017. (XII.15.) önkormányzati rendelet Hajdúböszörmény Város településképi védelméről 1.§)

A településen találhatóak műemlékvédelem alatt álló épületek is, amely összesen 81 db épületet, épületegyüttest, szobrot és lakóépületet jelent. (Műemlékem.hu 2024)

Pár fontosabb helyi védelem alatt álló épület:

- Baptista imaház
- Családsegítő központ
- Görögkatolikus templom
- Kálvineum
- Lakóépület: Maghy-ház
- Levéltár
- Petőfi ház
- Római katolikus templom

Pár fontosabb műemlékvédelem alatt álló épület:

- Hajdúszékház (Hajdúsági múzeum)
- Református templom
- Zeleméri templomrom
- Zsinagóga
- Káplár Miklós emlékház

Hajdúböszörmény központjában több épület is megtalálható, amelyek meghatározói a város életének. Egyik ilyen a Hajdúböszörményi Bocskai István Gimnázium, amely romantikus stílusban épült. Történetét tekintve, a helyén már áll egy „oskola”, ahol 1621-ben már folyt az oktatás a debreceni Református Kollégium partikulájaként. A jelenlegi épületet 1864-ben állították fel Vecsey Imre debreceni építész tervei alapján. (Hajdúböszörmény város honlapja 2024)

Továbbá a központban található még a városháza is, amely 1907-ben épült Dobay Károly tervei alapján, késő eklektikus stílusban, követve a régi megyeház formai hagyományait. Az épületben, elhelyezésre került egy első világháborús emléktábla, amelyen az elesett Hajdúböszörményi lakosok nevei vannak feltüntetve. Mivel a település hűen kötődik a hajdúkhöz, azokra való emlékezésre, így a Báthory-ról elnevezett teremben a mennyezeten kazettás rendszerben kis kockákban láthatóak a hajdúvárosok nevei és címerei. (Hajdúböszörmény város honlapja 2024)

Mint meghatározó kulturális eleme a főtérnek, itt található a Hajdú székház is, amit akkor alapítottak meg, amikor megkapták a hajdújogot a hajdúk. *„A kerületi székház a hajdúvárosok*

egykori önállóságát jelképezi.” (Nemzeti Örökség Intézete honlapja 2024) Miután megszűnt ez a fajta önállóságuk, 1929-ben megalapították az épületben a városi bíróságot és a Hajdúsági Múzeumot, amely őrzi a település múltját és értékeit. (Nemzeti Örökség Intézete honlapja 2024)

A Sillye Gábor Művelődési Központ és Községi Ház 1984 óta működik, mint meghatározó kulturális intézmény. Teret ad például rendezvényeknek, szabadidős tevékenységeknek. *„Szerepe elsősorban a közösségi művelődés segítése, közösségek, klubok, szakkörök létrejöttének, működtetésének támogatása. Ezek létrejöhetnek, működhetnek közös érdeklődési kör alapján (pl. Kertbarát kör, Háziasszonyok klubja, nótaklubok...) vagy a szabadidő közös eltöltésének igénye (pl. nyugdíjas klubok) Feladata az intézménynek a külterületek kulturális, művelődési életének segítése és támogatása, együttműködve a civil szervezetekkel.”* (Hajdúböszörmény város honlapja 2024) *„Az intézmény szerepe elsősorban a közösségi művelődés segítése, közösségek, klubok, szakkörök létrejöttének, működtetésének támogatása.”* (Bondor – Gonda 2018:15) A művelődési ház szolgál helyszínül például: Bocskai Néptáncegyüttesnek, Ifjúsági Fúvószenekarnak, Ütőegyüttesnek vagy pedig a Városi- és Pedagógus Kórusnak és még sok más programnak és egyesületnek is.

A Hajdúsági Tájházak nem a főtéren található, azonban kulturális értékét tekintve fontos megemlíteni, hiszen az itt megtalálható 5 darab lakóház hűen ábrázolja az adott korszakot, amelyek a 18. század vége felé és a 19. század közepe táján épültek. A mai napig őrzik a terület egy kis szakaszán a jellegzetes fekete kerítést, illetve megtalálhatók még a lakóházakhoz tartozó melléképületek, ólak és istállók. A Hajdúsági Tájházak 1975 óta áll műemlékvédelem alatt. (Hajdúböszörmény város honlapja 2024)

2.5. Szerkezeti tényező

A hajdúkat olyan területekre telepítették le, amely még nem volt lakott, azonban Hajdúböszörményben ez nem bizonyítható tény, hogy a terület lakott volt vagy pedig nem. (Nyakas 1984) Több forrás is azt a tényt támasztja alá, hogy a terület lakott volt: *„Láthattuk tehát, hogy a korabeli források nem állították azt, hogy Böszörmény a hajdúk idetelepültekor néptelen lett volna,...”* (Nyakas 1984:30) *„Böszörmény város határa már az ókorban is lakott volt.”* (Györffy 1927:4)

A település egyik jellegzetes vonása, hogy a szerkezete körkörös vagy más néven gyűrűs, így megfigyelhető, hogy a kétbeltelkes rendszer alakult ki. Kétbeltelkes jelentése: *„Ebben a térben elkülönült egymástól a lakóház és a gazdasági tevékenység színtere, az úgynevezett kert vagy ólaskert.”* (Hajdú-Bihar Vármegye értéktár honlapja 2024) Ez a gyűrűs szerkezet annak köszönhető, hogy a település szerkezet kialakulásakor magát a területet három részre lehetett tagolni. A városnak nem volt vára, azonban erődített temploma igen, amely a központban volt megtalálható. Ezt vette körül a sűrűn beépített városmag, amelyet a gazdasági parcellák körkörös kialakított rendszere vett körül. A további évtizedek alatt a település lakói arra törekedtek, hogy ez a gyűrűs szerkezet megmaradjon, így a város körkörösén kifelé bővül a központtól indulva. (Bondor – Gonda 2018) Habár a település szerkezete a jelentősen átalakult az elmúlt évszázadok során, mai napig őrzi a három részre tagolt rendszer jellegét. Ennek a gyűrűs szerkezetnek a kialakulási ideje nem tisztázott, mivel a már ide települő hajdúk is ezt „örökölték”. (Mező 2012) Azonban a letelepülő hajdúknak köszönhetően, továbbra fennmaradt ez a rendszer, emellett egy másik sajátosságot is kialakítottak a városnak, ez pedig a „zug” rendszer. (Hajdú-Bihar Vármegye értéktár honlapja 2024) A városi népesség növekedésével az adott területet a hajdúk, mint egyfajta „ösiség” törvényrendszer mentén elkezdték felosztani egymás között. Ennek az örökösödési rendszernek a lényege az volt, hogy az öröklő a nem hajdújogon szerzett földet eladhatta, azonban a hajdújogon

birtokolt földeket nem. (Nyakas 1984) Így a házak közötti átjárhatóságot biztosító utakból, kialakult a zsákutca rendszer.

„A város alaprajzának alakulását a későbbi évtizedekben nagyban befolyásolta a különböző szőlőskertek létrehozása. A szőlőskerteket a város belső legelőjének területéből alakították ki gazdasági okok (kerti kultúra elterjedése) miatt és a sivár, homokos terület művelésbe vétele céljából. 1715-ben a Vénkert, 1791-ben a Nadrágoskert, 1794-ben a Zaboskert, 1797-ben a Középkert nevű szőlőskerteket hozták létre. Az 1840-es évektől kezdődött el a külső szőlőskertek kialakítása.” (Tóth 1996:113) A XX. század első évtizedeire tehető Kisböszörmény betelepülése is. Itt a napszámosoknak és nincstelen agrárproletároknak építettek otthonokat. (Mező 2012)

2.6. Politikai tényező

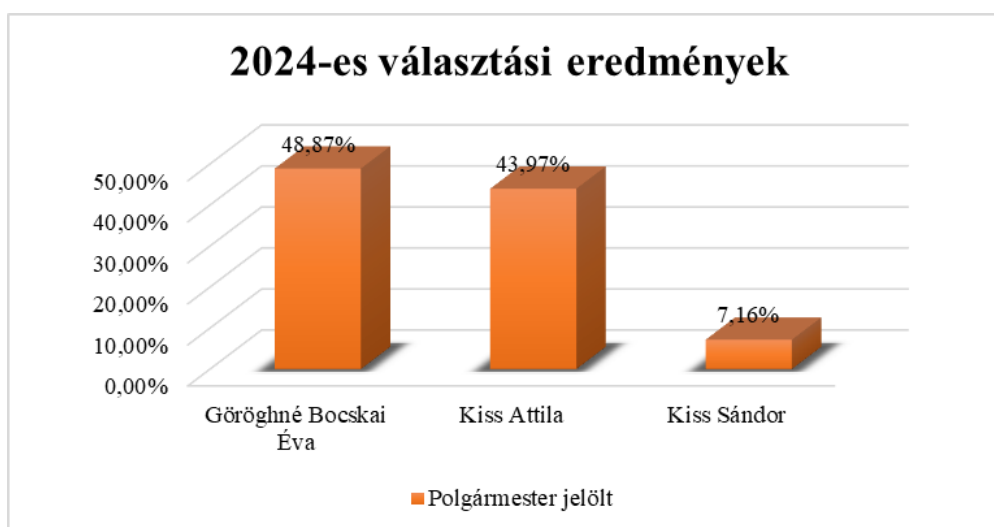
Hajdúböszörmény polgármestere Kiss Attila volt, már 2006 óta megszakítás nélkül, azonban a 2024-es választások egy újabb korszakot hoztak el a település életében. A Böszörményi Harmadik Oldal Egyesület (továbbiakban: BHO Egyesület) jelöltje, Göröghné Bocskai Éva lett az új megválasztott polgármester.

Kiss Attila minden önkormányzati választáson jelentős fölényrel nyerte el a mandátumot, a jelölő szervezet pedig a FIDESZ, 2014-től már FIDESZ-KDNP-ként szerepel a választáson. Azonban 2024-ben az alábbi személyek jelöltették magukat polgármesternek: Göröghné Bocskai Éva (BHO Egyesület), Kiss Attila (Fidesz-KDNP) és Kiss Sándor (Független). Ebben az évben a névjegyzékben szereplő választópolgárok száma összesen 23997 fő volt, amelyből megjelent 13216 fő (55,07%). Ez sokkal magasabb létszám a 2019-es önkormányzati választásokon megjelentekhez képest, hiszen akkor 8280 fő (33,40%) volt jelen a hajdúböszörményi választáson. 12891 fő adott le érvényes szavazatot. (Nemzeti választási iroda honlapja 2024. 10. 27.) (3. ábra)

3.ábra: Hajdúböszörményi Polgármesteri választások 2024

(Forrás: 2024-es polgármesteri választási eredmények, saját készítésű ábra Nemzeti választási iroda honlapja alapján.

Nemzeti választási iroda honlapja 2024. 10. 27.)

A település önkormányzatának összesen öt osztálya van, ezek látják el a különböző önkormányzati feladatokat. Ez az öt: Városfejlesztési és Városüzemeltetési Osztály, Gazdálkodási Osztály, Jogi és Szervezési Osztály, Hatósági Osztály, Pályázati és Vagyonkezelési Osztály. Az önkormányzat feladatai közé tartozik többek között a gazdasággal kapcsolatos feladatok, mint például: a beruházási programok terveinek előkészítésében való együttműködés, az éves költségvetési terv előkészítésében való közreműködés, a területileg illetékes Magyar Államkincstárral (MÁK) való kapcsolattartás, továbbá szerepe van az intézmények pénzellátásával kapcsolatos feladatokban is. Fontos szerepe van az önkormányzatnak a település fenntartásában és folyamatos fejlesztésében, figyelmet fordít az önkormányzat a közlekedéssel, az energiaszolgáltatással, a környezetvédelemmel összefüggő feladatokra, részt vesz a védelem alatt álló helyi értékek megőrzésében, folyamatosan gondoskodik az utak, a járdák felújításáról és karbantartásáról. Az önkormányzat érdekei közé tartozik a pályázatok feltárása és benyújtása, a többi települési önkormányzattal való kapcsolattartás a közös pályázatok érdekében, az ezekkel kapcsolatos előkészületek és végrehajtásban való részvétel. Szerepet vállal a lakosság életében is, közreműködik a lakossági fórumok megszervezésében, kapcsolatot tart és együttműködik a városi ifjúsági, illetve sport tevékenységgel foglalkozó civil szerveződésekkel és egyesületekkel, ezeknek a csoportoknak pedig technikai segítséget nyújt, ide tartozik még a zenés táncos rendezvények engedélyeztetésével kapcsolatos feladatai is. (Hajdúböszörmény város honlapja 2024)

Az elmúlt években az önkormányzat a városi gazdaság eladósodását megállította, illetve új és fenntarthat fejlesztéseket indított el. Megoldották és kiépítették a belvíz-talajvízből adódó gondok következtében a szennyvíz-csatorna hálózatot, folyamatosan karbantartják és fejlesztik az önkormányzati intézményeket, az utakat, a járdákat és közterületek állapotát. Továbbá az önkormányzat felújította a piac területét és létrehozta egy piaccsarnokot, illetve új buszvárót alakítottak ki. A város főterét is átalakították Kiss Attila polgármesteri ciklusa alatt, amely „Műemléki jelentőségű terület” címet kapott és Magyarország legszebbjei közé tartozik. (Hajdúböszörmény város honlapja 2024)

Összegzés

A településfejlődési tényezők segítenek minket abban, hogy egy fejlesztési folyamat során tudjuk, hogy mire lehet támaszkodni az adott településen. A kultúra fejlesztése és ápolása mindennapos feladat, annak érdekében, hogy továbbra is fennmaradjon a településen az „Hajdú identitástudat”, illetve az ide látogatók jobban megismerjék a települést.

Jelenleg megismerhettük, hogy a településen a tényezők mentén számos dolog van, amit figyelembe vehetünk a kultúra ápolása érdekében. A 136 civil szervezettel való kapcsolattartás, ami az önkormányzat mindennapi feladatai közé tartozik, nagyban segíti a városban maradóknak számának megtartását, illetve annak növelését, hiszen a szektorok közötti együttműködés minden esetben pozitív egy város életében. A település természeti erőforrásainak jobb kihasználása, nagyban segíti a kulturális élet fellendülését, növeli az ide látogatók számát. Ennek következtében a Sillye Gábor Művelődési Ház programjain is többen tudnak akár részt venni. Ezek csak a kevés példák egyikei, amelyek jól mutatják, hogy a település fejlődési hatástényezők mennyire összefüggenek és hogyan lehet építeni egymásra őket. Segítenek a fejlesztésben és fejlődésben, így a település fellendülésében.

Felhasznált irodalom:

- Gábor, A. (2009). Hajdúböszörmény víznevei. Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelvtudományi Tanszék.
- Györffy, I. (1927). Hajdúböszörmény település. Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó.
https://adt.arcanum.com/hu/view/Books_13_Helytortenet_0828_Hajduboszormeny_telepulese_1248/
- Hajdú-Bihar Vármegyei Értéktár. (2024). Hajdúböszörmény.
<https://www.hbmo.hu/ertektar/Ertekoldal.aspx?ertekazon=66>
- Hajdúböszörmény Város Önkormányzata. (2024). Hajdúböszörmény.
<https://hajduboszormeny.hu/> (Letöltve: 2024. 10. 27.)
- Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának Képviselő-testülete. (2017). 41/2017. (XII.15.) önkormányzati rendelet Hajdúböszörmény Város településképi védelméről.
- HAON – Hajdú-Bihar Vármegyei Hírportál. (2022). Már látogatható a hajdúböszörményi Ősök parkja. <https://www.haon.hu/helyi-kozelet/2022/03/mar-latogathato-a-hajduboszormenyi-osok-parkja> (Letöltve: 2024. 10. 27.)
- <https://intezet.nori.gov.hu/tortenelmiemlekhelyek/Hajduboszormeny/hajduboszormeny-hajdukeruleti-szekhaz/> (Letöltve: 2024. 10. 27.)
- https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_HAJB_HajdusagiKozl_08/?pg=0&layout=s (Letöltve: 2024. 10. 27.)
- https://mnytud.arts.unideb.hu/szakdolgozat/1637/gabor_a_1637.pdf
- Kalicz, N., & S. Koós, J. (2000). Település a legkorábbi újkőkori sírokkal Északkeleti-Magyarországról. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve.
- Kőszegfalvi, Gy. (1998). A településfejlődés törvényszerűségei. Tér és Társadalom, 2(3), 29.
<https://tet.rkk.hu/index.php/TeT/article/view/85/170> (Letöltve: 2024. 10. 27.)
- Kőszegfalvi, Gy., & Loydl, T. (2011). Településfejlesztés. ELTE Eötvös Kiadó.
- Központi Statisztikai Hivatal. (2023). Helységnévtár – Hajdúböszörmény alapadatok.
<https://www.ksh.hu/helysegnevtar>
- M. Antalóczy, I. (1980). A nyíri izmaeliták központja, Böszörmény falu régészeti leletei I. Hajdúsági Múzeum Évkönyvei.
- M. Nepper, I., Sőregi, J., & Zoltai, L. (1981). Hajdúsági halmok. In Hajdúsági közlemények (Vol. 8).
- Magyarország Bíróságai. (2024). Civil szervezetek névjegyzéke. <https://birosag.hu/civil-szervezetek-nevjegyzeke>
- Mező, B. (2012). Hajdúböszörmény településszerkezeti sajátosságai és társadalmi folyamatai az ezredforduló után. Agrártudományi Közlemények, 47, 49–56.
<https://www.researchgate.net/publication/332904979> (Letöltve: 2024. 10. 27.)
- Mező, B. (2013). Párhuzamos társadalmak – Szegregációs és integrációs folyamatok Hajdúböszörményben. Debreceni Egyetem, Agrár- és Gazdálkodástudományok Centruma, Mezőgazdasági-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar.
<https://docplayer.hu/138181394>
- Műemlékem.hu. (n.d.). Műemlék keresése. <https://muemlekem.hu/>
- Nemzeti Örökség Intézete. (2024). Történelmi emlékhelyek – Hajdúböszörmény, hajdúkerületi székház.

- Nemzeti Választási Iroda. (2024). Önkormányzati választások.
<https://www.valasztas.hu/onkormanyzati-valasztasok>
- Nyakas, M. (1984). A hajdúk letelepítése Böszörményben. Hajdúsági közlemények, 13.
<https://docplayer.hu/87918287>
- Orosz, I. (2004). Bocskai István és a hajdúk. Kisebbségkutatás, 3, 340–345.
<https://epa.oszk.hu/00400/00462/00023/pdf/>
- Porcsalmy, Gy. (1963). Hajdúböszörmény rövid története a Hajdúkerület megszűnéséig. Hajdúsági Múzeum kiadványa. Tóth, A. (1996). Hajdúböszörmény településmorfológiai képződményeinek változásai a XIX–XX. században. Tér és Társadalom, 2–3, 111–121.
<https://tet.rkk.hu/index.php/Tet/article/view/370/740> (Letöltve: 2024. 10. 27.)